

GEZ		KARTA ADRESOWA GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW		321/1786		3. Miejscowość	
1. Nazwa		BUDYNEK KOLEJOWY NR 16		2. Czas powstania		1906-1907 r.	
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym							4. Adres
							
							
5. Przynależność administracyjna							BIEL DZ. NR 197/4
województwo							
MAZOWIECKIE							
powiat							
SIEDLECKI							
gmina							
SIEDLCE							
6. Formy ochrony							
Wpis do rejestru zabytków: nr rejestru A – 1778							
Decyzja nr 134/2023 z dnia 15.11.2023 r.							

8. Historia, opis i wartości

Budynek wzniesiono około 1906-1907 roku, w związku z budową białogajskiej linii kolejowej z przeznaczeniem na dom dla pracowników kolei. Architektem był Bazyl Myszak, z którym współpracował Piotr Wyżnyski – kreślarz, autor dokumentacji. Obiekt pełnił funkcję mieszkalną dla pracowników kolei, użytkowany do ok. 2004 roku.

Drewniana kosałka na planie prostokąta z niewielkim ryzalitem, parterowa z nieużytkowanym poddaszem. Wzniesiona na podmurówce z czerwonej cegły, kryta dachem naczółkowym z elementu fałstego, z pięcionożnymi zachowanymi ceglannymi koninami w połaciach. Osie w elewacjach budynku wyznaczały otwory okienne i drzwiowe. Obiekt posiada charakterystyczną bogatą, dekorację snycerską, przy czym najbardziej reprezentacyjny wystrój wyróżnia elewację zwróconą do torów kolejowych. Konstrukcję budynku osłania zewnętrzny szalunek naprzemiennie ułożonych desek. Naróża osłonięte szerszymi deskami. Prostokątne otwory okienne zaakcentowane drewnianymi opaskami. Elewację w górnej parti, na jednakowej wysokości, obiega fryz z deseczek o ściętych narożach. Wejście jest usytuowane w elewacji frontowej w trzeciej osi.

W centralnej części dłuższej elewacji jednoosiowy ryzalit z dwuskrzydłowym oknem flankowanym kolumnami, pojedynczymi skrzydłami — w opaskach. W trójkątnym szczycie dwie ozdobne jętki. Górna, urozmaica wieżak, niższa przewana w części środkowej. Elementy zakończone dekoracyjnym profilowaniem, połączone szalunkiem z wysuniętą, krawędzią dachu. Niższą jętkę podtrzymują dwie pary ustawionych pod kątem belek, które usztywniają ozdobne miecze. Zachowany pierwotny układ wnętrza. Szerokofrontowy, dwutraktowy, w każdym z traktów po cztery pomieszczenia mieszkalne. W pomieszczeniach piece kuchenne i grzewcze z białych kafli. Podłogi obite płytami pilśniowymi, osłonięte wykładzinami, w miejscach odkrytych — deskowe. Ściany wewnętrzne z drewnianych belek, otyłkowane.

Kosałka w wysokim stopniu zachowała autentyczną substancję materialną i pierwotną formę. Niezmienione są podstawowe cechy jej architektury: gabaryty bryły, wystrój elewacji, system kominowy oraz układ wnętrza. Obiekt posiada samoistne wartości artystyczne wyrażające się w czytelnej bryle o trafnych proporcjach, a także w przemyślanym układzie elementów tworzących estetycznie oddziałującą dekorację snycerską. O indywidualnym wyrazie artystycznym domu decyduje w dużej mierze wystrój jego elewacji złożony z repertuaru form: naprzemiennego szalunku, opasek okiennych, fryzu z deseczek o ściętych narożach, profilowanych mieczy, połączenia ozdobnych jętek z wieżakiem w ryzalicy. Ważny element, podnoszący walory artystyczne budynku, stanowi stolarka okienna z nadświetlami. Układ ścian zewnętrznych przy zachowaniu cech spójności ukształtowany został nieco odmiennie. Każda z elewacji różni się liczbą osi i rytmem rozmieszczenia w nich poszczególnych elementów.

Budynek odzwierciedla w swojej materialnej strukturze przestrzennej historyczny charakter i funkcje. Jest przykładem mieszkalnego budynku kolejowego z początku XX wieku. Stanowi nieliczny przykład drewnianej zabudowy kolejowej z tego czasu.

Powstała w okresie zaboru kosałka wzniesiona została w nawiązaniu do stylistyki rosyjskiego, neoclasycznego stylu narodowego, którego architekci skupili się na odrodzeniu budownictwa drewnianego o bogatej ornamentyce. Obiekt zachowany w niemal niezmienionym stanie, posiada wartości artystyczne, naukowe i historyczne jako materialny dokument dziejów kolei w Polsce.

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

Budynek wymaga przeprowadzenia kapitalnego remontu. Ubytki w ceglanej podmurówce oraz w szalunku elewacji. Stolarka okienna — wyeksploatowana. Pokrycie dachu porasta mech. Stropy zawilgocone, z dużymi partiami zacieków, w których występują dziury. Deski podłogowe miejscami zapadnięte. Tynki wewnętrzne na ścianach - odpadają.

10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)

Mateusz Filipowicz

08.03.2024 r.

Mateusz Filipowicz
podpis

11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)

Z up. MAZOWIECKIEGO WOJEWÓDZKIEGO
KONSERWATORA ZABYTKÓW

Bożena Krassowska
Kierownik Delegatury w Siedlcach

URZĄD GMINY SIEDLCE
08-110 Siedlce, ul. Akademicka 10
tel. 25 63 277 31 w. 40, fax 25 63 236 77
REGON 008544504; NIP 821-10-11-324